

شیخ نوری وەك سەرکردە

لە نوێکردنەوەی شیعری كوردی دا

خواندنەكا میژووویا بۆ ھۆزانەكا

ھۆزاننشان د. بەدرخان سندی

ریباز و شەپۆل

دو ناخن بۆ بزاقین ئەدەبی

ھۆزان ئیلهامە یان شییان؟

تەدەب
2
مەك

بەلاشوكەكا ئەدەبى گشتى يە
ل سنورنى زانكۆيا دەھۆكيا دا دەردكەشیت

TamiEdeb@gmail.com
TamiEdeb / facebook

مۆئەييەد تەيب :

رۆمانى خواندەقانى خوێنى هەي لى ھۆزان
جوانترين هونەرى زمانى يە

نهف به لاقوکه ب ناگه هداریا سه روکایه تیا
زانکویا دهوک و نیکه تیا قوتابین کوردستانی
لقا زانکو و پهمانگه ها دهوک دهرده فیت.

سه رپه رشتی گشتی

کاروان صباح غفور

07504915955

karwansabah@gmail.com

هه ئه سنگاندنا بابه تان

م. هه ئال سه لیم ته یب

پیندا چوونا زمانی

م. زوزان صادق تروانشی

ریشه بهری هونه ری و دیزاین

عادل خیرکی

adilxerki2002@yahoo.com

دهسته یا کاری:

سینه م ره سول

کارزان نه حمهد

په رزین مسته فا نه حمهد

سه عد میکانیل

بهایی به لاقوکی

1000 دینار

ناف و نشان

زانکویا دهوک کولیترا په روهردا بنیات

ل سه ر نه رکی (مونه یه د ته یب)

هاتیبه چاپکرن.

چاپخانه یا خانی - دهوک

تابلوی ته!

کاروان سه باح غفور

ل سپیده به کا فینک هه ستین من تیکه لی ئیستاتیکیا
ته بوون. ئاسمان وهکی تابلویه کا خودایی چاقین من
تژی رونهی کر و ب سه نفونیا بولبول و ئاوازین
غهریب، نهز برمه ناف جیهانه کا سروشتی دا،
تیروژکا رژی بهر روخساری عهردی دکه فیت و زهرباو
دکر، وهکی په لکین پاییزان ب مروقین فی زهمه نی د
به خشی... ئی د فی دهی دا هزره کا نه ده بی یا نازکا
بو من پهیدا بوو، نهز ب شیوازهکی هونه ریانه شیعی
ل سه ر لاپه رین ئاشوپین ته ب داریزم و بیرا من ل
نه حمهدی خانی و مه لایج جهزیری و نالی و شکسپیر
و رامبو بزقرینته فه...

ل فی سپیدی تامه کا خوش یا نه ده بی و هونه ری
به رهف سانه کا نوو و سه رکه فتنین جوان جوان
پیشکشی روحین زیندی و دلین پاک و خه ونین به
دی نه هاتی بکه م، خالین رهش سپی سپی بکه م و
گریین مه زین هه فالان ب شاره زاین بیر و بوچوونان
فه که م. ب چاقیکه فتنه نه دیبان و گوتارین وان و
چیروکا یی دی و شیعی ته سه لامه کا پاکیزه ژ ته یی
دووور ژ جوانیا نه ده ب و هونه ری بکه م، بیژمه هه وه:
هون رابه رین مه نه، دی رابن بخوینن و بزاقابکه ن
و فی ربین وهکی نه فسه رهکی کوردی لی هاتوو د فی
سه حه ری دا نه رکین خو بزانه و خو ب رینیشاندهری
کوردستانی ب دانه، یاسایه کا مروقایه تی ب په پشین
شاعیرانه تژی ب هه ستین نیشتمانی و ئاینی و جفاکی
و دلداری و قاره مانی پیشکشی خو و ماموستاین خو
و هه می هه ئال و دوستین کوردستانی بکه...

تامه نه ده ب زور سوپاسیا وان هه می قوتابج و ماموستایان دکه ت کو
هاریکار بهوین د چاپکرنه فی به لاقوکی دا.

موئه يهد تهيب:

مه ره خنه هه يه، لئ ره خنه گر نينه

نا: تامي نهدهب

پيشمه رگه و نقيسه ر و خه باتكاري كوردستاني موئه يهد تهيب ل سالا ۱۹۵۷ ل باژيري دهوكي ژ دايك بوويه. و بسپوريا ياسا و سياست ل زانكويآ به غدا خاندیه، بزاقه كا رهوشه نبيري يا بهرچاڤ ل دهوكي هه يه، هه روه سا د زور روژنامه و گوڤاران دا كاركریه وهكي (هاوكاري) و (بهرمان) كو ل سویدی ب زمانی كوردی دهردهفت، د ماوی ژيانا خو دا سه رپه رشتيا حهفت روژنامه و كوڤاران كریه و نيك ژ دامه زرينه رين تيله فزيونا كوردستان بوويه و ده رگه هي سپيريزي چاپ و وه شانی ل دهوكي دامه زرانده. هه روه سا ل راديو كوردی ل به غدا پروگرامه ك ل سه ر ستران و چيروكا و لاوكين كوردی پيشكيش دكر و ل وی سه رده می هاتیه دناڤ جيهانا نه ده بياتان دا و شين تبليغ وی د قی بواری دا د ديارن، سڅ كومين هوزانان بين چاپكري هه نه زنده باری زور گوڤار و و سميناران كو هاتينه پيشكيشكرن و به لافكرن نه بتنی ل كوردستانا باشور، به لكو ل يا كوردستانا باكور، نيكه تيا سوقيه تی، جورجيا نه رمه نستان و... هتد.

ناقبری به شداري د زور ژ فيسته قائين هوزان خاندنی دا ل باژيرين دهوك، هه وليز، سليمانی، به غدا و زيوخ ل سويسرا كریه. هه روه سا نوكه بريارده ري كوميئا رهوشه نبيري و راگه هاندنی يه ل په رله مانی عيراقی. و بوويه ميته قانی قی هژماری يی به لاقوكا مه و ب قی شيوهی به رسقا پرسيارين مه دا:

سه ربارت سه رده ري كرنا وی دگه ل په يقا د هوزانی دا دبيرييت: نه گه ر نه م به ري خو بدهينه كه ره ستی هونه رمه نده كي نيگاركيش رهنگن و بين سترانپيژه كي ناوازن و... هتد بين نقيسه ران ژي زمانه (په يقن)، لئ كه سين كو هوزانی د نقيسن ل دووف واتايا فه رهنگی يا په يقی ناچن كو مه به ستا خو بگه هيننه وه رگری نه م دشين بيژين د هوزانی دا په يوه نديا مروقی دگه ل په يقان ب شيوه كي نه سروشي.

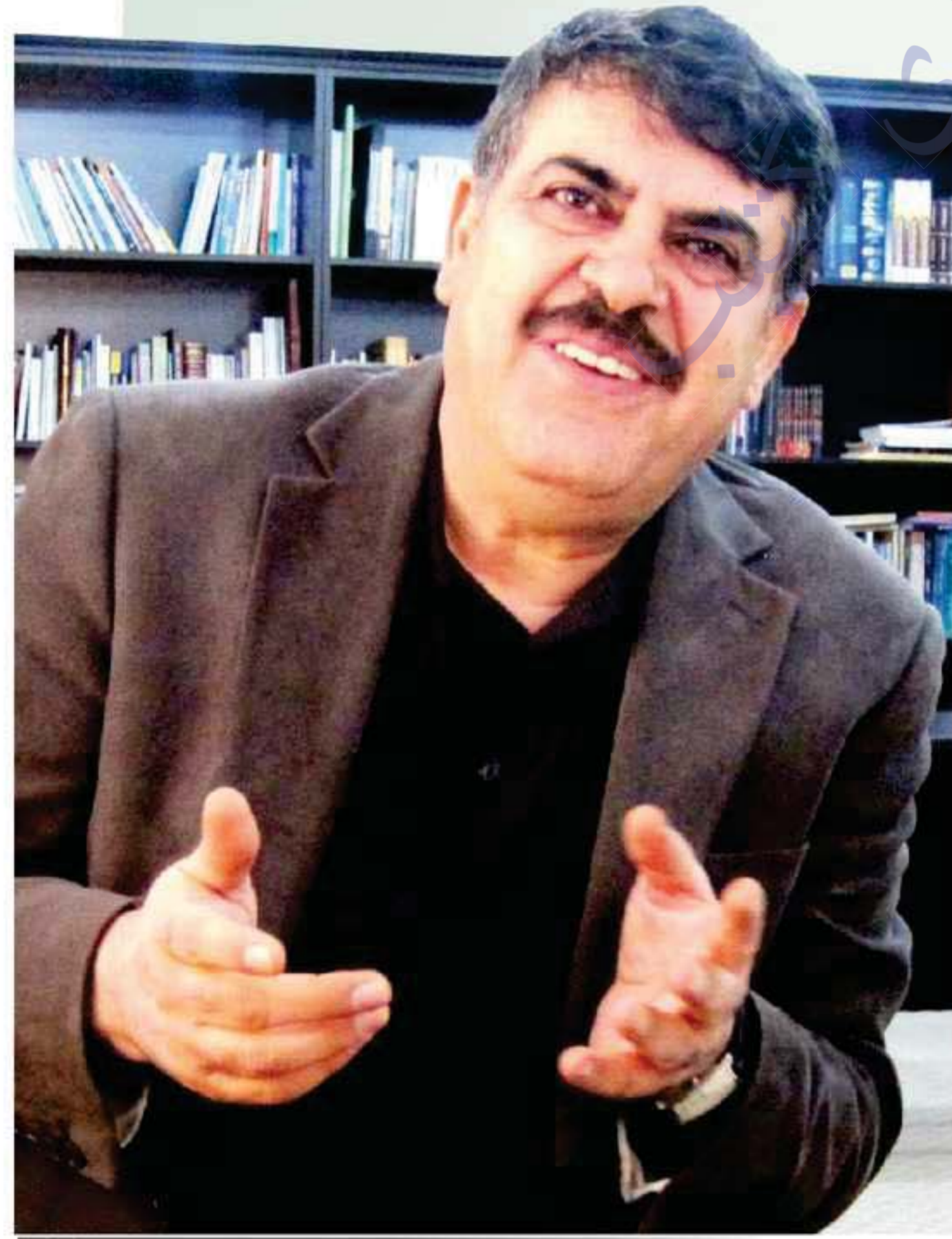
«رۆمانی خاندهقانی خوئی هه یی هه ی لی هوزان ههردی مینیت جوانترین هونهری زمانی»

نقیسه ر وهکو بونه وهه رکئی زیندی سه ردهه ری دگهل په یفا دکهت، چونکی هندهک په یفا بین هه ی کو هه ستا مروقی د بزقین و بین هه ی ژی ده رگه هئ هزر کرنی بو مروقی فه دکهن. واته زمان ژ په یفا بین دهیت هوزانقانی ژی په یوه ندیه کا روحی و به ردهه وام یا دگهل په یفا هه ی. ناقبری نه و چه نده ژی دیار کر کو مروقی نه شیت پیناسه کا نیگرتی و جیگر بده ته هوزانی ژبه رکو گوهرینین به ردهه وام د جیهانی دا ل سه ر هوزانی ژی دروست دین و رهنگ فه دهن. نانکو هوزان ب شیوه کی به ردهه وام د گوهرینی دایه و به ردهه وام داهیتان تیدا دهیته کرن. سه بارهت په یوه ندیا هوزانی و میژووی ژی گوت: نه گهر نه م به ری خو بدهینی دی بینن کو هوزان نیکه مین هونه ری زمانی بوویه نانکو نه گهر به ری خودانه کی ل ده سپیکا نه ده بیاتا هه ر ملله ته کی بکه یین دی بینن کو ژ هوزانی ده ستیپدکته زنده باری قی چه ندی ژی هوزان نه و هونه ر بوویه یا کو هونه رین دی ژ به ر فه ریژا وی هاتینه هه بوونی و تیکه لیا به ردهه وام دگهل هه بوویه، بو نمونه ده می هوزانقانهک د تیکسته کا خو دا به حس ل میژووی دکهت یا ناشکه رایه کو نه و وهکو میژوو نقیسه کی به حس ناکهت، به لکو ده می میژوو د هوزانی دا دهیت وهکی روحا میژووی رهنگ فه ددهت. ده رباره ی وان هوزانقانی میژوو د تیکستین وان دا رهنگه ددهت دبیریت: نه م وهکو بونه وهه رکئی زیندی به ری خو بدهینه میژووی و په یوه ندیه کا روزانه و روحی یا به ردهه وام دگهل نیگ هه یه و کارتیکرنی ل مه دکهت هه روه سا نه م ژی کارتیکرنی لی دکه یین. سه بارهت ده سپیکا نقیسه نا هوزانی ل دهف وی کا یا چه وا بوویه د بیژیت: ل ده سپیک من هوزانا ب کیش و سه روا نقیسه، چونکی ل قوتابخانی وه سا بو مه هاتبوو خو یا کرن کو هوزان دقیت یا مه رج دار بیت و ل دیف کیش و سه روا یی بهیته نقیسن، لی پاشی من دیت نه و مه رجه دینه ریگر کو نه ز نه شیم ب شیوه کی باش ده ربیرینی ژ وی چه ندا من دقیت بکه م؛ ژبه کو یا پیستی بوو هه می نیقه دیر ب نیگ بیت ب دووماهیگ به یین و برکه یین وان ژی هندی نیگ

بن. نوکه نه ز هوزانا نازاد دنقیسه نه گهر ل جهه کی سه روا ژی هاتیبته دناق دا نه و ب شیوه کی سرۆشتی یا هاتی. هه روه سا کا چه وا نیلهام بو من دهیت نه ز بزاقی دکه م فورهه کی بو وی هوزانی دروست بکه م دیسان یا ناشکه رایه کو فورم و ناقه روکی په یوه ندیا دگهل نیگ هه ی. سه بارهت وی چه ندی کان هوزانا خو ل دووف کیش ریباری دنقیسه گوت: من چ جارا هزر د وی چه ندی دا نه کریه کو هوزانی ل سه ر ریباره کا دیار کری دنقیسه. ده می نه ز هوزانا خو دنقیسه نه ز پیگیریا وی چه ندی ناکه م کان دگهل کیش ریباری دگونجیت، چونکی نه گهر دگهل چ جورا نه گونجیت ژی ل دهف من یا گرنگ نینه. راسته پتیرا نقیسه ران حوز دکهن پشته قانین زور هه بن بو به رهه می وان لی نه فه ژی ل دهف من نه پیشه ره، پیشه ری نیکی وی دووماهیکی زاتی منه کا نه زی ژ تیکستا خو رازیمه یان نه. نه گهر خه لکی چه ز ژی کر گه لهک باشه و نه گهر چه ز ژی نه کر ژی نه و مافی وانه. دهیته گوتن کو هوزان ناسانترین هونه ری زمانی یه؛ چونکی هه می نقیسه رین جیهانی ب هوزانی یا ده ست ب نقیسنی کری و یا کورته و دهه کی کی دقیت بو نقیسنی، لی کی ژ وان نقیسه ران بین شیای به ردهه وامی ب هوزانی بدن یان ژی دناق گه لهک هوزانقانی دا نیگ دی شیت جهی خو دناق وه رگری دا بینیت و نه ف چه نده دناق نه ده بیاتین کوردی ژی دا یا دیاره و هه ر نه فه یه وی چه ندی د سه لمینیت کو هوزان ب سانا هیترین هونه ری زمانی بهیته هژمارتن. دگهل وی چه ندی ژی هوزان ب نالوزترین هونه ری زمانی ژی دهیته دانان چونکی کی ژ وان که سین هوزانی د نقیسن ل ده سپیک د شین به ردهه وامی پی بدن و د ناق خه لکی دا جهی خو بکهت، نه گهر نه م به حس هوزانا ده فه را مه بکه یین و وی ده می من هوزان د نقیسه هوزانقانی مه زور د کی بوون و نه م د شیان بکه یینه دو ده ستک لی نه فرو ژماره کا زور هوزانی د نقیسن و ب راستی تشتی جوان ژی ژی په یفا بوویه و هونه ری هوزانی به رف پیشه بریه لی دگهل وی چه ندی ژی هیدی هیدی هندهک ژ فان نقیسه ران دی ژ هوزانی دوور که فن. گه لهک که س دبیرن خاندهقانی هوزانی ل سه ر ناستی جیهانی یی کی بوی لی نه فه وی چه ندی نا راگه هینیت کو هونه ری هوزانی یی لاوازه و پیشه چوون ب خو فه نه گرتیه، نه فروکه زور هونه رین دی بین هاتیه هه بوونی و رکابه ری دگهل هوزانی دکهن وهکی رۆمانی، راسته رۆمانی خاندهقانی خو یی هه ی لی هوزان ههردی مینیت جوانترین هونه ری زمانی.

سه‌بارت وی چهندی کا چند ره‌خنه‌گر شیاینه تیکستین وی بو خه‌لکی شلوقه بکه‌ن خویا کر و گوت: دگهل وی چهندی کو هوزانا من هوزانه‌کا سه‌ربه‌سته، یا جه‌ماوه‌ریه، خه‌لکی یا جه‌ز ژئی کری و زور ژ وان هوزانان بووینه ستران ژ لایئ سترانبیژین ب ناف و ده‌نگ وه‌کی (ته‌حسین ته‌ها) ی هاتینه گوتن و تا نوکه‌ژی وه‌کی نه‌ز پی ناگه هوزانا من ده‌یته خاندن نه‌بتنی یا من به‌لکو هوزنقانی دی ژئی بین ده‌قهره مه وه‌کی (به‌درخان سندی، عبدالرحمان مزیری، محسن قوچان...) هه‌روه‌سا نه‌و چهنده ژئی خو یا کر کو وان روله‌کی باش هه‌بوویه د نووکرنا هوزانی د کرمانجیی دا و مه وه‌ل خه‌لکی کر کو جه‌ز ژ هوزانی بکه‌تن راسته مه که‌له پوره‌کی ده‌وله‌مه‌ند یئ هه‌ی بو ئه‌دیباتا وه‌کی (جزیری، خانی و فه‌قیئ ته‌یران) لی دابرانه‌ک که‌فتبوو دناقه‌ره‌را نه‌دیباتا وی سه‌رده‌می دگهل سه‌رده‌می مه، هوزانا وان یا به‌ری سی سه‌د سالانه و خه‌لکی مه تام ژئی وه‌رنه‌دگرت لی هوزانا مه یا سالیئ جه‌قیان خه‌لکی پتر خوشی ژئی د دیت ژبه‌ر کو ب زمانی وان بوو و به‌حس ژ ژبانا وان یا روزانه دکر. هه‌روه‌سا په‌یاما به‌رگیریکرنی دژی رژیما به‌عسیان د ناف دا هه‌بوو کو نه‌ف چهندی روحا به‌رگیریکرنی لده‌ف خه‌لکی په‌یداگر، نه‌فه دو خالیئ سه‌ره‌کی نه کو نه‌م هوزانقانی وی سه‌رده‌می بو خو شانازی پی دبه‌ین کو هوزانا مه ژئی دناف خه‌لکی دا رولی خو بگیریئ. هه‌روه‌سا مونه‌یه‌د ته‌یب نه‌و ژئی دیار کر کو هوزانا نه‌قرو گه‌نجی مه د نقیسیئ هوزانه‌کا جوانه و زمانه‌کی ره‌وان یئ هه‌ی کو نه‌فه وی چهندی رادگه‌هینیئ کو فه‌ره‌نگا وی یا زمانی کوردی یا زه‌نگینه و جه‌ی ده‌ست خوشی لی کرنی یه، ب پیچه‌وانه‌ی مه کو مه ل وی سه‌رده‌می بتنی زمانی ناخفتنا روزانه د زانی و مه چ ژ زمانی نقیسینا کوردی نه‌دزانی و مه چ تشتی ل سه‌ر کاغه‌زی ب زمانی کوردی نه‌دیتبوو، لی نه‌قروکه زور ده‌زگه‌هین راگه‌هاندنی ب زمانی کوردی تشتان په‌لاف دکهن و گه‌نجی مه بو خو مفای ژئی چهندی د بینن، لی نه‌فه ب تنی بو نقیسه‌ره‌کی به‌س نینه به‌لکو د قیئت نقیسه‌ر زمانی دوی ژئی بزانیئ دا یئ د نقیسینیئ خو دا سه‌رکه‌فتی بیت و ره‌وشه‌نبیرا وی زیده‌تر لی به‌یئت لی مخابن نه‌قرو گه‌نجی مه ب تنی زمانی خو دزانیئ و هنده‌ک هه‌نه هیشتا خرابتر ب تنی له‌جه‌ییا خو دزانیئ. واته شه‌نگستی وان یئ ره‌وشه‌نبیری یئ لاوازه و نه‌فه ژئی د بیته خاله‌کا دی یا جیاوازیئ دناقه‌ره‌را نقیسه‌رین سه‌رده‌می مه و بین نه‌قرو کو راسته شه‌نگستی مه یئ زمانی یئ لاواز بوو لی یئ ره‌وشه‌نبیری یئ به‌یز بوو. له‌وما نه‌ز ب پیئتی دزانه کو نقیسه‌ری مه زمانی دوی ژئی بزانیئ و ب تاییه‌ت نه‌و زمانی کو په‌رتوکخانا وان یا زه‌نگین وه‌کی (ننگیزی، عه‌ره‌بی،

فارسی). سه‌بارت وان فه‌کولینیئ نه‌کادیمی نه‌ویچن ل سه‌ر تیسته شعرین مونه‌یه‌د ته‌یب هاتینه نقیسین دبیریئ: چهن‌دین فه‌کولینیئ ره‌خنه‌یی ل سه‌ر هه‌لبه‌ستیئ من و شاعیریئ دیتر ژئی هاتینه نقیسین، نه‌فه ژئی نابیته پیقهر کو مه ره‌خنه هه‌یه، به‌لکو ل حاله‌تیئ دروست بوونی دایه، چونکی ره‌خنا شیعی ره‌خنه‌یه‌کا نه‌ده‌بی یه و دبیت سیمایی وی دیارین. بوویه نه‌ز دشیم بیژم « مه ره‌خنه هه‌یه، لی ره‌خنه‌گر نینن » ل دور وی چهندی کا نه‌و وه‌کو هوزانقان چهنده شیایه ل دووف گازی خه‌لکی بچیت دبیریئ: ده‌می مروف د ناف وه‌لاته‌کی دا بژیئ هه‌ر که‌سه‌کی خه‌مین تاییه‌ت و روزانه هه‌نه و هنده‌ک خه‌م ژئی هه‌نه کو د گشتینه. نه‌گه‌ر نه‌م به‌ری خو بدینه هوزانیئ من دی ژ ده‌سپیکئ جه‌تا نوکه ژئی پتر نیئ و نازارین خه‌لکی دناف دا دیار دین و به‌شه‌کن ژ نیئ و نازارین من ژئی، هه‌لبه‌ت نه‌و تشتی مه مروقان پیکه‌ گری دده‌ت مروقایه‌تیه له‌وما یا پیئته نه‌م هاریکاریا نیک و دو بکه‌ین، ده‌می نه‌م د ناف کومه‌لگه‌ها خودا که‌سین ژ هه‌ف جودا ژ لایئ نابوری، جفاکی و ره‌شه‌نبیری... هتد دبینیئ مه بقیئت نه‌قیئت به‌رسف دانه‌ک ل ده‌ف مه په‌یدا دبیت و دناف تیکستین مه‌دا ره‌نگ فه دهن.

له نوێکردنهوهی شیعری کوردی دا

ئا: سهعد میکائیل

به رچاو دهکه ویت ناوه روکی بابه تهکانی
(جفاکی، نشتمان پهروهی، سیاسی،
ئهقینی، وهسفا، بیهه لدان،
ستایش، کوردایهتی) بووه

- رۆلی نوری له نوێکردنهوه دا:

نوری یهکیکه له شاعیره
سهرهکیهکانی نوێ کردنهوهی
ئهدهبی کوردی له سهدهی بیستم
له سلیمانی سهره لدايه،
هوزانتان به لاسایی
قوتابخانهی نالی دهستی پیکرد
و نهو جوگه له یهی ناوی شیعری
پیدا دهرووی به رهو روویکی تر ناوی
جوگه له کهی گۆری نهگهر شیخ هیچی
بو نه نووسری ئه وهنده به سه که شاعیریکی
بویر بووه به رامبهه به وه دهستی شخه ریهی به بی
دۆش و دامان نازیانه کهوته بلاوکردنهوهی شیعری
خۆی، له رووی کاریگه ریه وه هوزانتان کاریگه بووه به (شیعری
نوێ عوسمانی) به لاه له گهل نه وهش سه رچاوهی نوێکردنهوهی
شیخ نوری ته نهها ئه دهبی تورکی نه بووه، نانکو گه لهک هوکارین
دی کاریگه ریا خو هه بوو وهک بزاقی سیایی (شیخ مه حمود)
که هانده ربه بو دروست بوونی ئه م نوێکردنه وهیه، ههروه سا
ماموستا (بیخود)ی شاعیر که سه کی نیزیک بوو له شیخ نوری
وکاری تی کردووه هوزانتان سروشتی کوردستانی زور خوش
ویستوه ئه وهندهی گرنگی به سروشت داوه ئه وهنده خه یالی بو
ئهقینی و جوانی ئافرهت نه جووه، نهگهر جوانی مینه هه ندیک
جار بزواندینی ئه وا له ناو وهسفی سروشت دا شه شار تیه وهک
ده بیژیت:

ئالو و لاییکه وهن، وهک گول له گهل په یحانه دا
دهسته به ستراوه، وهیا دهسته خه ریکی گیرودار

ناوی ته واوی (نوری کوری شیخ
سالحی کوری شیخ غه نی کوری
سهید عه بدولقادر) له سالی
۱۸۶۹ له سلیمانی له دایک
بووه، خو له خوئی دا
ناوی (مه مه د نووری)
یه. چه ند بلاو کراوهی
به ناوی (م. نوری) هه یه.
له ۲۰ کانونی یه که مه
۱۹۵۸ له گورستانی (گردی
سه یوان) نیژ دراوه.
له بیای هونه ره وه
دهستیکی بالا و که سیکی
هونه ر په ره وه بووه، گه لهک
ژ خوانده شان وه سا هزرده کهن
کو هوزانتان ته نیا دهستی له
شیر هه یه، به لاه نوری له هونه ری
گورانی دا زیره که و شاره زاییه کی ته واوی
له مه قام وگورانیه کلاسیک و میلیهکانی ناو

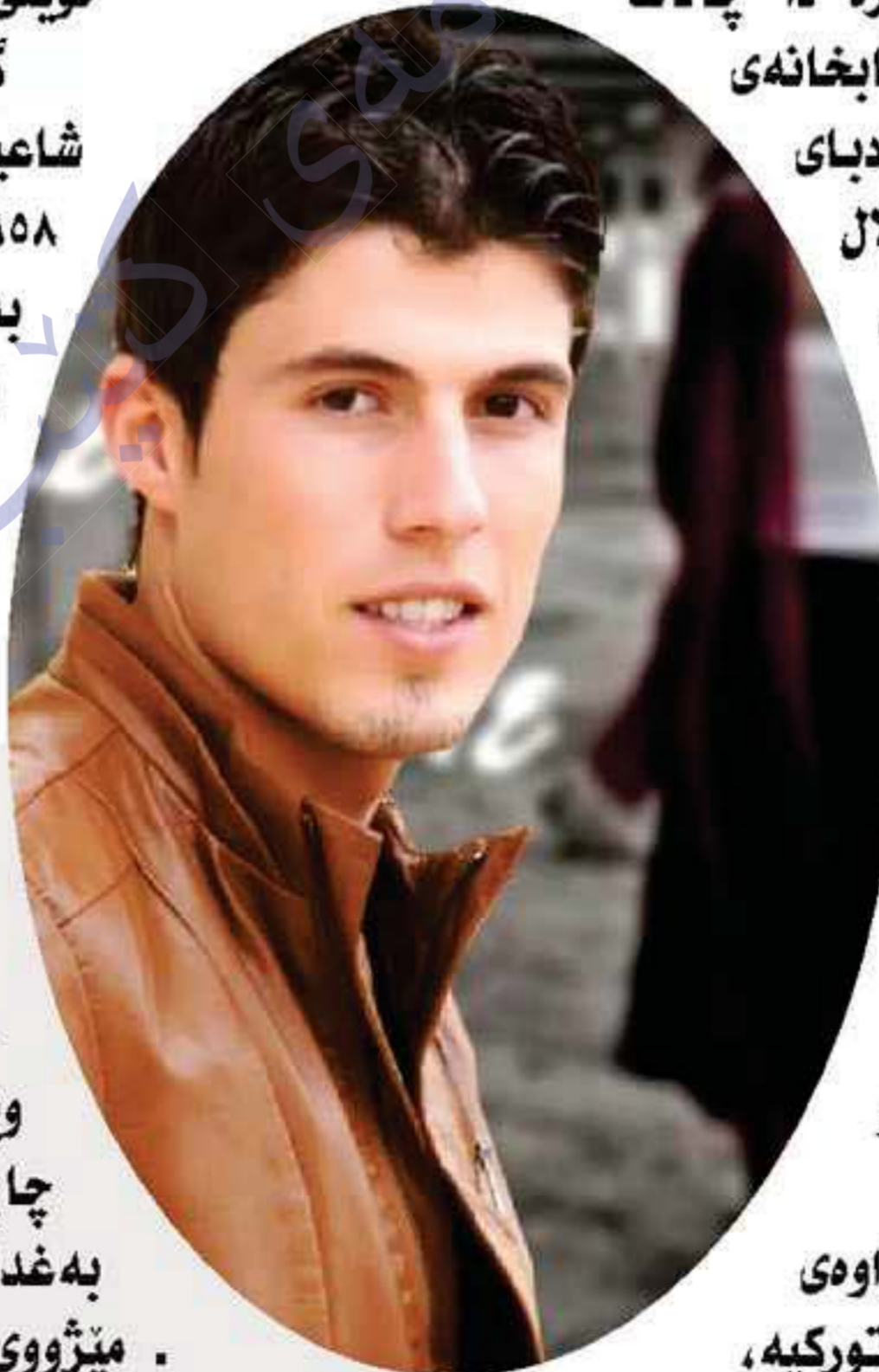
کورد هواری (فلکلور) هه بووه، تا په یهک ئه م به هریه یارمه ته تی
داوه گوئیکی موسیقی هه بی و هه له له کیش و قافیه دانه کات.
نوری ئیکه ژ شاعیرین دهگه نین ئه دهبی کوردی کو زورترین
بابهت و هونه رهکانی ئه دهبی کلاسیکی که هه ر چه فت به حری
عه روزی ههروه سا هه موو کیشه خوما لیهکانی به تایبهت چه وت و
ههشت و ده برگی و په یقین سادهی کوردی له رووی روخساره وه
به کاره یناوه، لیری که وه سیده ژی هه نه، به لاه لیریکی
زیاتره و ده توانی قه سیدهکانی به چه روکه شعر یان شیعری
چه روکی (پویییم) بز میردی ناوه روکی بابه تی شیعرهکانی نوری
سه ر به قوتابخانهی (نالی) بووه. که سه ره تا نالی په یقی
کوردی سادهی به کاره یناوه، و له واوی (مه وهوی) وته قینه وهی
زمان سه ره له ده دات. نوێکردنه وهکانی شیخ زیاتر له لایه نی
ناوه روکه وه دیارده بن په یقی ساده له کو تایی دیره هوزانهکانی

هوزانتان وهکو شاعیریکی گه وره له رووی نوئیکردنه وه له میژووپی روشنییری کوردی دا خوئی نانوییت، به لکو بایه خی زوری به لیکۆلینه وهی نه ده بی و ره خنه و کیش وقافییهی شیعیی ئیسلامی داوه. و به یه کهم لیکۆله ری ره وانینیژی کوردی داده نریت واته له سه رده می خوئی دا پسپۆر و لیزانیک بووه له و زانست و زانیاریانه ی که وتنه ناوه وه بو مه به ستی ناسینی به ره می نه ده بی له ناو هه موو نه ته وه کانی که وتبوونه ژیر کاریکه ری ئیسلامه وه نمونه یه کی شیعیی

ناگری نه ورۆز به شاپلیته و په رۆ ناکریتته وه
 زوو بیته خۆله مییش و تینی دابمیریتته وه
 ناگری نه ورۆز به گیان و دل نه بی وا خوشکری
 گه ره خور دیجله و فوراتی بیته سه ر نه کوژیته وه
 هاتوو گه ر شیتانه مه نعی جه ژنی نه ورۆزت کرا
 لازمه گیانت به مه ردی بیخه یه ژیر پیته وه
 ده ست و پی ئیسی شکاو جیلکه و جه ویلی جاوگه بی
 لاشه هه روک داری زه نگه قلیشه کو بکریته وه
 خوینی لاوان نه وت و به نزیل بیته برژیته سه ری
 گلپه بیکی وا بسینی شه و دانه میریتته وه
 شاعیر نه م شیعه ری به تاییه ت بو نه ورۆزی سالی
 ۱۹۵۸ شه هاندیه وه کو له ناوه روک دا ده رده که ویته
 به هه ناسه یه کی سیاسی و هه ستیکی کوردایه تی
 دایناوه که له و ساله رژیمی مه له کی عیراق
 ریگا له سازکردنی ئاههنگی نه ورۆز له
 که رکوک ده گریته.

سوود وه رگرتن له م ژیده رانه:

. دیوانی شیخ نوری شیخ صالح، کوکردنوه و نویسی نازاد عه بدولواحد، به رگی یه که م، ده زگای ئاراس، چاپی دووهم، هه ولیر ۲۰۰۸.
 . شیخ نوری شیخ صالح، له کوژی لیکۆلینه وهی وێژهیی و ره خنه سازی دا، د. کامل حسن به سیر، چاپخانه ی کوژی زانیاری عیراق، ده ستی کورد- به غدا، ۱۹۸۰.
 . میژووپی نه ده بی کوردی، د. مارف خه زنده دا، به رگی شه شه م، ده زگای ئاراس، چاپی دووهم، هه ولیر ۲۰۱۰.
 . ره گوریشاله کانی تازه بونه وهی شیعیی کوردی، د. فرهاد پیربال، ده زگای کوردستان بو چاپ و بلاوکردنه وه، هه ولیر، ۲۰۰۸.

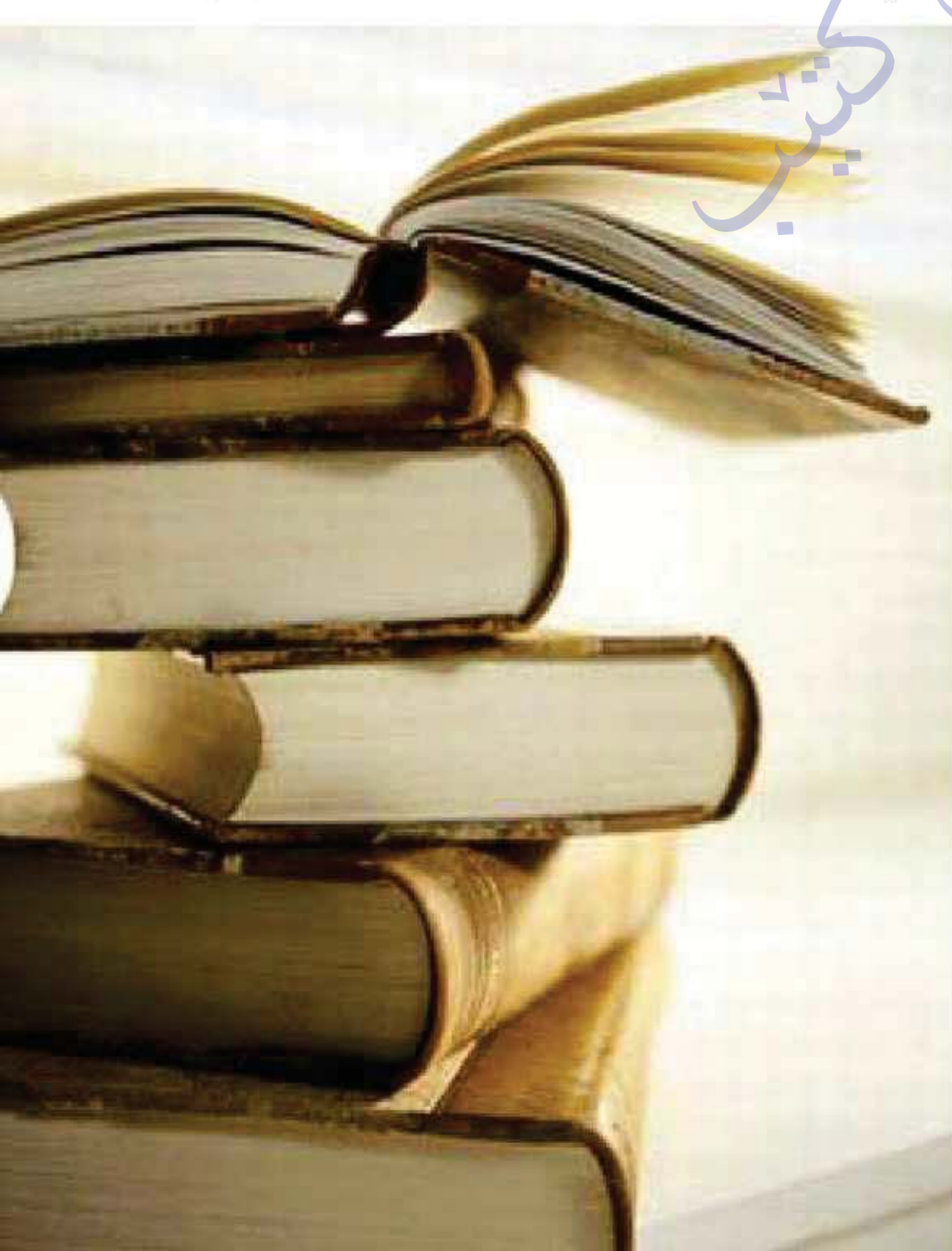
سه باره ت به پیشه وای هزر و به لاوکه وای شعری نوی نه ده بی کوردی که یه که م که س کی بوو نوئی کردنه وهی نه جامدای. له سه ر نه م بیاقه هه ندیک له میژووونوس و نوسه ر و ره خنه گران بریاری دانانی شیخ نوری شیخ صالح به پیشه وای بزاقی هونراوه ی کوردی داده نن نه ک ته نیا فه رامۆش دکهن، به لکو له بنواشه دا ده سته کاری کراوه و بن لیف کراوه له بری دا بریاری تازه یان دروست کردوه و که ده لێن (گوران) سه روکی بزاقی تازه کردنه وهی کوردیه، لیره پیساریک دروست ده کات ئایا نه م بریاره تا چ راده یه ک نه رکی هوزانتان فه رامۆش ده کات؟ ئایا نه م سامانه ی هوزانتان تا چ راده یه ک له لیکۆلینه وهی وێژهیی و ره خنه سازی دا بی به شه؟ مامۆستا گۆران هه ر وه کو دیاره به ره نگاری هه ندیک نه م پرسیارانه بووه؟ چونکه گۆرانی شاعر به روونی له مه سه له ی تازه گه ری هوزانی کوردی داوه و نه رکی شیخ نوری له م بواره دا خستۆته روو و ده لیت (نوسه رو شاعیرانی نه و سه رده مه به تاییه تی شیخ نوری و ره شید نه جیب و من، که پیکه وه به نه ده بی تورکی کاریگه ربون و پیکه وه نه مانوسی، به لام ته نها شیخ نوری شه ره کانی بلاوده کرده وه ئیله به لاوه مانده کرده وه و نه و له م بواره دا چالاک ده رکه وت. و له و کاته نه ده بی تورکی قوتابخانه ی تورکی لی په یدا بوو، که پێیان نه وت (ادبای فجری ئاتی) له وانه (توفیق فکرت، جه لال ساهر... بوون. و نه دیبیک تری تورکی که (عه بدلرحمان خالد)، نه گه ر چی نه م کو مه له یه نه بوو به لام هه ر دیسان پیی کاریگه ربوو که وابی هه موومان به یه که وه نه مان رو نییه یه ک گو شه، و مامۆستا گۆران دیبیریته: ده توانین به شیخ نوری بلین سه روک نه ویش له به ر دوو خال، یه که م زوری به ره مه م. دووهم بلاوکردنه وهی به ره مه مه کانی. بیگومان تانسیری نه به خشیه سه ر نه ده بی کوردی وه کو ئاشکرایه نه م وته یه ی گوران دوو بریارمان بو ساز ده کات یه که م: سه رجاوه ی تازه کردنه وهی هونراوه ی کوردی له و سه رده مه دا وێژهیی تورکیه، تازه که ره وه کانی سامانی نه ته وه یایه تی کوردی شوین پیی نوێخوازه تورکیه کانیان هه لگرتوه. دووهم: سه روکی نه م بزاقه ی نه ده بی کوردی شیخ نوری یه.

نهری کهنگی نهم دی ب پڑدی پویته ب زمانی خو دهین..؟!!

ن: دلزار نهمین ساج

وی کوردن و گومان تیدا نینه دی نهو کھسین سهره دانا وان
ژی کهن پتر کورد بن بلا زمانی کوردی ژی ل سهر بهیتته
نقیسین. هه وه سا دهیتته دیتن هندهک ژ خه لکی مه په یقین
بیانی نیناینه ناف زمانی دا و روژانه پی د ناخشن وهکی
په یقین (Positive, No, yes... هتد) و بو زانین
مه په یقین کوردی بهرامبهر وان هه می په یقان هه نه، بوچی؟
و حه تا کهنگی نهم دی د بی خه م بین بهرامبهر زمانی خو؟
نهری خودانین شان زمانان ژی په یقین مه تیکه لی زمانی خو
دکهن..؟ بلا بهرسفا قی پرسن بو هه وه بیت، واته گه لکه یا
گرنگه نهم زمانی خو بیاریزین ژ هه می روویان فه، چونکی
هه بوونا زمانی هه بوونا مروقی یه و بهروقاشی، نهف نهرکه
پتر دکه قیته ل سهر شانی زمانانان و ماموستا و قوتابیان
داکو پتر ب زمانی خو خزمه تا گهل و وه لاتی خو بکهین.

زمان نامرازی تیگه هشتتی یه دنافا چشاکان دا. و ههر
نه ته وه یه کی زمانی خو یی تایبته هه یه و ب کاردینین،
ههروه سا چه کی ده برینیی یه کو تاکه کھس دشین ب زمانی خو
هزر و بیر و هه ست و سوزین خو دارین. مله تئ کورد ژی ههر
ژ که فن دا خودان زمانی خو یی ره سه نه و بهرده وام پاریزگاری
ژ زمانی خو کریه، باشتین به لگه ژی نه وه کو چه ندین
سهر کرده یین کورد داخازا فه رمی کرنا زمانی کوردی کرینه،
کو نه فه ژ مافین هه ره سهره کیین ههر مله تئ کی نه، لی نه فه
بتنی بهس نینه ژ بهر کو دوژمین مه هه رده م بزاف کرینه کو
نه ته وا کورد ژ شی مافی و زوربه یا مافین وان یین دی بی بهش
بکهن، سوپاس بو خودی کو نوکه ل هه ریمه کوردستانی زمانی
کوردی بوویه زمانه کی فه رمی ل دام و ده زگه هین میری، لی ب
ماخبنیق ه تارادده یه کی نهم گرنگی ب زمانی خو نادهین. بی
گومان دی نوکه تو پرسیار ژ خو که ی چه وا...!!؟ زوربه ی جارن
ده می نهم دچینه ده زگه هه کی میری ژ بو نه نجام دانا کاره کی
دی بینین کو نقیسا وی ژ لایق ریقه بهری یان فه رمانبه ران
نیقه ک کوردی یه و یادی ژی عه ره بیه یان ژی ل دیف یاسایین
ریکه فتی یین زمانی کوردی ناچن نانکو بکه ر ل جهی بهرکاری
و بهرکار ل جهی کاری و یان بهروقاشی هاتیه بکارنینان
و... هتد ژ فان لادانان، نه گهر پرسیار ژ وی که سی بهیتته
کرن دی بیژیت من ب کوردی نه خاندیه یان نه زچ ژ کوردی
نزانم. و ژ لایبه کی دی فه گه لکه په یقین بیانی مه نیناینه
دنافا زمانی خودا و بوینه نه گهری داگیرکنا په یقین مه بو
نموونه ل گه لکه جهان د ناف بازاری دا دی بینین ل سهر
زوربه یا فروشگه ها نفیسیه (فان مارکیته) کو دزمانی کوردی
دا بهرامبهر په یقا (مارکیته) (فروشگه یان بازار) دهیتته
بکارنینان. یان ژی زور تابلویین نوژدار و پاریزه ران هه نه
ل ناف بازاری کو بتنی ب عه ره بی نقیسینه، مه ره ما من ل
قیری نهو نینه کو بیژم بلا ب زمانین بیانی ل سهر تابلویین
خو نه نقیسن، لی ل باژیره کی کوردی کو پتیریا نیشته جییین

هوزان هیلهمه دا دایره

ژ که فن دا مروقی قیایه ب ریکا هوزانی دهربرینی ژ هست و جهزین خو بهرامبه ر ژبانی و سروشتی و مروقی بکهت... هتد کو هوزان نیک ژ وان فاکتراهیه بین ریک دایه مروقی ب ناوایهکی نازادانه دهربرینی ژ بوچوونین خو بین تاکه کهسی بکهتن. ههروهها په یاما خو ب فی شیوهی جیگیر بکهت هه ر چهنده دهیته زانین کو ههمی کهس د هوزانی و هوزانقانی ناگههن نهگه ر دگهل بویه رین وی نهژین، نانکو نهو هوکارین بووینه نهگه ر و کارتیکرن ل سهر دهروونئ وی و نهزمونین وی بین ههستیار بزانیته، دیسان کهس یا دلئ هوزانقانی نزانیته ژ بهرکو هوزان وینهیه که هه ر نیک ب رهنگهکی دبینیت و نه م ب فان دیتنا ب زاراقئ دهقین قهگری ناف دکهین، چونکی نهو دیتنا هوزانقانی بو هوزانی هه ی دی یا جودا بییت ژ دیتنا من وته یان هه ر خاندانهقانهکی بو وی تیکستی مه رهم پیکری، نانکو هوزان پیشبینیکرنا جیهانهکی یه گه لهک لایه نیت قهشارتی تیدا دهیته بهرچاقکر، لهوما شاعر ب ریکا جیهانا خو یا ههستیار ههول ددهت فان قهشارتیا و ناشوپا دهرزا وی دا ب وینهکی زمانی وهرگیریتته سهر په یقان. دفی بواری دا عه رهب دبیزن: (هوزان دهربرینهکا هونه ریه و نهزموونا کهسیه...) نانکو شیوازی دهربرینا هوزانی یا گرنگه زنده باری وی سهر بورا کهسی و هست و جیهانینن جودا جودا کو ب ریکا هوزانی دهیته ناراسته کرن، لی بوچوونهکا دی ههیه دبیزیت: هوزان سروشه ژ لایئ خودایئ مهزن قه بو مروقی دهیته ناراسته کرن هه ر ژ بهر فی چه ندی یه ههمی کهس نهشین ببنه هوزانقان، لی هوزانقانی ژئ شیان نینن هه ر دهمهکی وی قیا هوزانهکی داریزیت بهلکو ل هیقیا وی نیلهمی دمینیت یا بو دهیت، چونکی یا ژقانداری و چاقه ری نینه و کهسی جهزا نقیسین و قه هاندنی هه ی یا گرنگه هه ردم پینوس و لاپه رهکی سپی دگهل دابیت، دهمی هزرهک بو هات دا نیکسهر تومار بکهت لهوما دبیزن: (زانین نیچیره و نقیسین گرتنا وی یه) نانکو دقیت هه ردم هوزانقان د چه پهری دا بیت ژ بو ب دهست قه نینانا وی نیچیری، بهلی هیشتا کیماسی د فی بوچوونئ ژئ دا دیار دبن ژ بهر کو دهمی هوزان نیلهم بیت و دهسته لاتا نقیسهری ل سهر دیار نه بیت نه ری نهو چ تشته دبیتته نهگه ر کو هوزانهک ژ نیکا دی سهرنج راکیشتر بیت؟ هه ر دیسان نهگه ر هوزان نیلهم نه بیت بوچی زور کهسان شیانین نقیسین د گه لهک بواریان دا بین ههین لی نهشین هوزانی بنقیسین لهوما ل قیره گوته که دی هاته هه بوونئ کو هوزان نیلهمه لی شیان و شاره زای ژئ دقیت کا چهوا دهمی نیلهم بو هوزانقانهکی دهیت و نهو ب شاره زایانه و شیوازهکی نیستاتیکایی دهربرینی ژ هست و سوزین خو دکهت. د فی بواری دا هوزانقانی کورد شیخ نوری شیخ صالح دبیزیت: (پیتقیه دو تشته د هوزانی دا ههبن: یا نیکئ هوزان دهربرینا هست و گیانی هوزانقانی بیت. یا دوی پیتقیه نهو دهربرین ب خه یال و و رهگه زین رهوانبیزئی بهینه تام دا...) و هه ر نهف چهندهیه دبیتته نهگه ری پتر خوشی وهرگرتنی ژ هوزانهکی بهیته وهرگرتن ژ نیکا دی، واته بو مه خو یا دبیت کو راسته هوزان نیلهمه و ههمی کهس نهشین بنقیسین و هوزانقان ب خو ژئ ل ههمی دهما نه شیت بنقیسیت لی دهست زیرینیا هوزانقانی ژئ مهرجه ژ بو ناقاکرنا هوزانهکا سهرکهفتی و ریک و پیک و پری وینه بین هونه ری.

- مفا ژ په رتوکا (دهراقهک ژ رهخنی) یا نعمت الله حامد نهیلی، هاتیه وهرگرتن.

خواندنه‌کا میژووی بو هوزانا

(دهمی بیر تیئه بیرا من، پارچا ۲) یا

هوزاننان د. بهدرخان سندی

قه‌کولین: سینهم ره‌سول

خویاکرن کو کارتیکرنا میژووی ل سهر به‌ره‌مین دی ژی ین به‌درخان سندی دا یا دیاره بو نمونه نه‌گهر نه‌م به‌ری خو بدینه هوزانا ناقبری و ب باشی بخوینین دی بو مه ناشکهر بیت کو هوزاننان به‌حسا ماوی دناقه‌را شوره‌شا نه‌یلوی ل سالا ۱۹۶۱ تا‌کو ده‌ستپیکرنا شوره‌شا گولانی ل سالا ۱۹۷۶ دکه‌ت زنده‌باری وی چه‌ندی کو وینه‌یین جوان دناق تیگستی دا هاتیه دروست کرن. کو تیدا به‌حس ل زور روودانا ژی دناقا فی تیگستی دا هاتیه کرن بو نمونه ده‌می دبیریت:

عه‌ورین ناسمانا

به‌لا خوژ خو‌قه دکهن ل چپرؤکا بارانی لیقه دبن.

ل قیره هوزاننان به‌حس ژ وی ریکه‌فتنا ل سالا ۱۹۷۵ دکه‌ت یا د ناقبه‌را شاهی

نیرانی و یدام حسین دا هاتیه کرن دژی کوردان کو پینج سالا به‌ری فی ریکه‌فتنی نانکول سالا ۱۹۷۰ بو لیکه‌م جار د میژووی دا دان ب هه‌بوونا کوردان ل عیراقی د هاته کرن. له‌وما هوزاننان ده‌می دبیریت (ل چپرؤکا بارانی لیقه دبن) مه‌رم پئ لیقه بوونا ده‌وله‌تا عیراقی یه ژ به‌یاناما ۱۱ نادارا ۱۹۷۰

هه‌لبه‌ت نه‌و گوهرینین ب دریزاهیا میژووی د ژیانی دا دروست دبن ب شیوه‌کی ناشکهر دناق نه‌ده‌بیاتان ژی دا ره‌نگ قه‌ دهن و کارتیکرنا وان ل سهر نقیسه‌ران دیار دبیت. نه‌ف چه‌نده دناق نه‌ده‌بیاتین هه‌می جیهانی دا یا دیاره و نه‌ده‌بیاتین کوردی ژی بی به‌ش نه‌بوویه ژ فی چه‌ندی نه‌گهر به‌ری خودانه‌کی دناق نه‌ده‌بیاتا کوردا به‌یته کرن دی دیار بیت کا ملله‌تی کورد د چند کاودانین نه‌ خوش را ده‌رباس بوویه و چند کاره‌ساتین ب سه‌م ب سهری ملله‌تی مه‌ هاتینه. نیک ژوان نقیسه‌ران کو بویره‌ین میژووی ره‌نگه‌دانا خو ل سهر هوزانین وی کری هوزاننان کورد «د. به‌درخان سندی» یه کو من بو دیار کرنا فی چه‌ندی

پارچه‌ک ژ هوزانا وی یا ب نا‌فی (ده‌می بیر تیئه بیرا من) هه‌لبزارتیه کو دی ل دووف تیورا ره‌خنا میژووی شلو‌قه که‌م، نه‌ف تیوره بویره‌ین میژووی جفاکی و سیاسی دکه‌ته نالاقه‌ک و ریکه‌ک بو راقه‌کرنا نه‌ده‌بیاتان... نه‌ف تیوره کارتیکرنا سه‌رده‌می ل سهر به‌ره‌می دیار دکه‌ت. هه‌لبه‌ت وه‌کی هاتیه

ماچەکا داغدايا

عادل خيزكى

زەر و سپی
هنگف روی
گەر تبلین فوه ل شه قینا فیردهوسا ته یا
نزهلی بچهرینم
دوو لیقین فوه یین تیهنی
دناق پیلین شه کرافگه ها ته یا صوور دا
بفهن دقینم
دوو چاقین فوه یین قه هوایی
ب مهیا عشقافگه ها ته فرشک بکم
هر ئیقار
ب باروقهیا پاییزه کا سهر بهردایی
ماچەکا داغدايا
ژ وارگهه گرئزینا ته ب ره قینم
بو وه رزه قیانه کا پیر
هزین ته بگه مه ديقه لانگین سیتاقکا فوه و
د تابلویهکا هزین ته یین نفاقتی دا
به کویهکی لال بنافرینم
تو هر بهاره کا داوه ریایی د سینگی شهقی دا

زەر و سپی
فوین که قی
بهیله داقین بورچه ما ته
ل سهر گهرده نا من ب شهر بچن
نه هیله بوکانیا ته بیته فیهال
د فهونه کا نه بهدی دا
وه ره د زمانی دلج منی پهرتی بگه هه
وه ره پایزی بکه کفنی یادگارین من و فوه و
ب روندکه کا زوها و بی بوها
من دناق بوهرین فوه یین قه له می
بکه موریدی په رستگه هه کا بی فودا
دا کو بتنی
په رستنا سیار بوونا دا قهرستا جوانیا ته بگه م

زەر و سپی
سینگ هه رمی
من وه رزه ژیانه کا بی گول دقیت
به مشتکه کا پری موری
پری مه یاقین عشق و ئوپوشمه یین گورمانجی
بیی ته ئه ی مهوا
شه قینه کا ژ ماچا قالایه و من قه د نه قیت

ل دووف دا دبیریت:

رووبار رادوهستن

بیهنه کی..

ههر دیسان هوزانغان ب شیوهکی ئیستاتیکی به حس شورهشا
ئهیلوی دکهت نهوا ل سالا ۱۹۶۱ دهستیکری و پاشی پشتی
ریکهفتنما دنا فبهرا عیراق و ئیرانی دا بو ماوی سالهکی
رادوهستیت جارهکا دی بهردهوامی ددهنه شورهشی ههوهکی
هوزانغان دیار دکهت و دبیریت:

پاشی ریژا خو د گوهرن

سهرنه فراز دچن

واته جارهکا دی پشتی راوهستیانهکا کورت بهردهوامی ب
شورهشی هاته دان و شورهشگیران ریکا خو گهوری و بهرف
سهرنه فرازین (چیایی) کوردستانی چوون و بو بهردهوامی
دان ب شورهشا ئهیلوی شورهشا گولانی بهریابوو ههروهکی
هوزانغان دبیریت:

دهنگی تاقا گولانی هات

تژی گوهی من کر

شاعرو..

ل فیره مههم ب تاقا گولانی شورهشا گولانی یه نهوا ل
سالا ۱۹۷۶ دهست پی کری کو په یامهکا پیشکهفتن خازبوو بو
شورهشگیران کورد راگه هاند و جارهکا دی شورهشگیران کورد
بهردهوامی ب بهرگیریکرن ژ ناخ و وهلات و مافین خو دا.
نه گهر بهرخودانهکی ل نیقه دیرین ب دیف دا هاتی بکهین
دی بینین کو نه بتنی د وان نیقه دیراندا بهلکو د بین بهری
وان ژی دا ب شیوهکی جوان به حس ژ سروشتی کوردستانی
هاتیبه کرن دهی دبیریت:

دهیک ل قی دنی

دجهن.. دبن ناف

دبن رووبار

دبن سیلاف.. دبن سیلاف

ههلبهت سروشتی کوردستانی ب چیا و بلنداهی و رووبار و
سیلاف و... هتد دهیته نیاسین لهوما ئقیره بو مه دیار دبیت
نهو شورهشین هاتینه به حس کرن ل سهر ناخا کوردستانی
بوینه. واته رهنگ قه دانا بویرهین وی سهردهمی و جهی
رهگزی (نهتهوهی) د قی پارچه هوزانی دا ب شیوهکی جوان
بهرچاقن و ههستا کورد پهروهی و عشقا نیشتمانی ل دهف
هوزانغانی دیار دبیت.

مفا ژ فان ژندهران هاتیبه وهرگرتن:

- دیوانا (هوزانین من) د. بهدرخان سندی

- پهرتوکا (چهند تیورهکین رهخههی) د. عبدی حاجی

جەنگیز پاشا

نا: ھەلات عبدالله

ن: کاروان صباح غفور

جیهانیکی تاریک

۲۰۱۱-۱۰-۱۱

گویم ئە خشیە پێیەتی. ناگام لێیە ئە دواوە چاودێری خۆم و جانتا رەشەکەم دەکا. دەمیکە، ھەر ئە سەرەتای رێیە تاریکەکەو، بەدوامەوێە. ھیکیکم کرد و وەستام. کتوپر رووم وەرگیرا. تارمایناسا دیار ئەما. دیسان دەستم بە رویشتن کردەو، ئەمجارە خیرا خیرا. کە نزیکى رووناکى ئەوسەرى رێیەکەم بوومەو، ھەمدیس گویم ئە تەپەى پێى بوومەو. بە ھەناسە برکێو دەمویست دوا ھەنگاو بنیم بۆ شوینی مەبەست، لەپر، دەستیکی رەشى قورس زەمەى ئە پشتى مەمەو ھینا کە بە درێژایى رێیە تاریکەکەمدا دەنگى دایەو. ناوڕم دایەو، گیانم تژی ئە ترس، تارمايیەکە بە پەنجەى ناماژەى کرد تا بۆ سەرەتای رێیەکە بگەریمەو.

تابلۆ

۲۰۱۱-۵-۱

زۆر لیک نزیک بوون، ئەمدەزانی تەماشای تابلۆکە بکەم یان ئەو. بەناوەرۆکی تابلۆکەدا رۆچووم ئەوم بینى دانیشتبوو. کراسیکی سپى خونچەگولى سور و زەرد، گەلای سەوزى ئە سەر نەخشینرابوو. گژوگیا سەوز، بەتیشکی ھەتاو زەردباو دەھاتە پیش چاوە. ھەتاوئە بەناستەم بەر گۆنای راستیشی دەکەوت، رەنگیکى گەنمی پێ دەبەخشی. چاوەکانى دوور دەیانروانى، بیری خەیاڵ و پلاوى ناییندە بوو، ناییندەیکى نادیار لێى نزیک بووم، خۆم چەماندەو، دەستم بۆ درێژکرد و گوتم، «من ناییندەى تۆم. ئەمەى سەرەو ناوەرۆکی تابلۆکە بوو، پڕمانترین تابلۆ ئە ناو ھەموو تابلۆکاندا.

ھەبوو ئە بوو پاشایەک ھەبوو، دو کۆر ھەبوون و زۆر یی دەوڵەمەند بوو، پاشای گۆتە کۆرین خۆ: «کۆرەکانم تا ئەمردووومە ئەم مۆلک و سامانە بەسەرتان دابەش بکەم». کۆرە بچووئەکە ناوی جەنگیز بوو، پالەوان بوو، تەنیا ئەسپەکی بە بەرکەوت، کۆرە گەورەکەش ھەموو سامانەکەى بۆخۆى برد، ئینجا لەسەر ئەو ھەموو سامان و پایەدارى ئەسپەکەى برا بچووئەکەى دەبرد، رۆژیک و دوو رۆژ نەبوو نزیکەى ھەفتەیکە ھەروا رویشت، ئەسپەکەى راوی پێدەکرد، رۆژیک برا بچووئەکە گۆتى: ئەو کلیل و منیش بە دوعا جەنگیز پاش ماوئەیکى زۆر رووى گەیشتە سەرکانیەک، دیتی پیرەمیردیک لەسەر کانیکە دانیشتیە دەفەى لى دەدا گۆتى: مام دەرویش ماندى ئەبى؟ مام دەرویش گۆتى ئەى بەخیربیت کۆرى پاشا، کۆرە گۆتى مامە ئەمن کۆرە پاشا نیمە وەکی تۆ دەگەریم، دەرویشیش بەگەرى کەت ئەو گوندی لۆ ئەو گوندی ئیوارى چوونە دیوہخانى پاشایەک گۆتى پاشا ئەبەر کۆرە پاشا جەنگیز ھەستا بەخیرھاتنیکى گەرم و گۆرى کرد، گۆتى کۆرم وەرە ئیرە، بەلام کۆرە گۆتى: نەخیر پاشا جیی من ئیرە بە ئە نزیک دەرگا ئە نزیک مام دەرویش دانیشت پاش ئەوئە دیوہخان چۆل بوو پاشا گۆتى کۆرە وەرە پیم برى تۆ کۆرى کام پاشای. ئەبەر ئەوئە جەنگیز ئە رەنگ و مەل و بەرگی دیار بوو کۆرە ھەژار نیە.. بەلام جەنگیز ھیچی ئەلای پاشا ئەدرکاند و پاش بینە و بەردەیکى زۆر جەنگیز گۆتى پاشام تۆ ھەرچیکەت دەوئت من نامادەم جى بى جى بکەم. پاشا گۆتى زۆر چاکە دیویک ھەیکە ئەم شارە دەبى ھەموو رۆژى چەندەھا کچی لۆ کۆکەینەوئە یەکەمیی خۆى یاری ئەگەر دەکات و ئارەزووئەکانى خۆى تیر دەکات، خەلکی ئەم شارەى بیزار کردووە، گەر ئەم دیوہ بکوژى دببە پاشای ئەم شارە و کچەکەى خۆم لى مارەدەکەم، جەنگیز گۆتى زۆر چاکە، پاش ئەوئە خەلکەکە کۆبوونەوئە دیوہکە ھاتە دەر و جەنگیز ئەگەرى دەستی بەشەر کردو و ئە قەدیوئە کردى بە دووبەشەو و پارچە پارچەى کرد، خەلکەکە بە کوشتنى ئەم دیوہ زۆر دلشاد و سەرفرازبوون ئینجا پاشا جەنگیزی بردە لای خۆى و کچەکەى خۆى لى مارە کرد، بوو بەخیزانى جەنگیز جلیکی پۆشتەى ئەبەر کرد ژوورى تاییبەتى لۆ تەرخان کرد، بەلام جەنگیز گۆتى: پاشام من ناتوانم ئیرە دانیشم. من باوک و برای خۆم ھەیکەس و کارى خۆم لەبیر ناکەم، پاشا بەمەى زانی ئەسپى زین کرد و ھەگبەى پر کرد ئە پارە و زێر ئەگەر کچەکەى خۆى یەکسەر رویشتن بۆ مالى باوکى جەنگیز و گەیشتە جینگاو بەیکەتر شادبوونەو.

ژێدەر:

ئەدەبیاتی فۆلکلۆرى کوردی (دەق و لیکۆئینەو)، دەھمەداد حسین، چاپى یەکەم، ۲۰۰۷، چاپخانەى شەھید نازاد ھەورامى، کەرکوک.

پەند سەرچاوەی پەند وەرگرتنە!

ئا: قامی ئەدەب

فۆلكلۆر لەق كرد، ھەروەھا لاوازبوونی پەيوەندی مرقەكان كە ھەموو ئەمانە و چەندی فاكتەری تریش ئەدەبی فۆلكلۆریان لە سەر زاری خەلك بنبر كرد.

• چەند پەندیکی كوردی:

- ئیشی ئەوروۆ میخە بەیانی:

دەگیڕنەووە دەلین، لە ھەردەیهکی ئەم كوردستانە، كەرویشکیی كاری نەكەر و تەووزەل ھەبوو، تلیشە بەردیك لە بەر دەرگای مائی ھەبوو، ھەركی بەویدا تێدەپەری تاسە ی ئی دەكرد، گەلێك جار خۆشی ئی ھەلدەزلی، ھەمووجار دەیگۆ: بەیانی زوو ئەم تاشەبەردە لادەبەم بیچوووەكانم نازاریان پی دەگات.

رۆژێك مام ورج بەویدا تێدەپەری ساتمە ی ئی كرد، لە بەر خۆ چوو، بەسەر كەرویشكدا بەربوووە، كەرویشك نیوہ گیان بوو، لەبەرخۆیەووە گۆتی: ئیشی ئەوروۆ میخە بەیانی.

كەواتە لەم پەندە بۆمان روون دەبیتەووە ھەر كاتیك كار و ئەركمان ھەبوو پیویستە كەم تەرخەمی نەكەین، لە كاتی خۆی دا ئەنجامی بەدین.

- ئەووی دەستی لە ھەموو كونان رابكات، تشتەك پیوہدەدات.

- بارانیکی كەم، بایەکی توند دەوہستیئیی.

- پیای مەرد، خەنجەری دەبان نای بریت.

- تارێكە شەو، رۆژی روناکی بە دوو دادی.

- جوانی سی رۆژ باس دەكریت، مەعریفەت ھەتا ھەتایی.

• سوود وەرگرتن لە پەندی كوردی، كۆكردنەووەوئامادەكردن ونووسینی: عومەر شیخەلا دەشتەکی، چاپی یەكەم، بەرگی چوارەم، چاپخانە ی پاك-ھەولیر ۲۰۰۲.

لە ژبانی مرقەقیەتی دا رووداو گەلێك بەسەر مرقەكان دا دین و كەسەكانی ئەم ژبانە دوو چاری نازار و لە ناو چوون دەبن ھەندی جاریش سەردەكەون، كە ئەم رووداوانە دەبنە پەند ئەووە بۆ ئەووە دەگیڕنەووە و سوودی ئی وەردەگرن. پەند و ئیدیۆم و قسە ی نەستەق ھەریەكەیان روناکی و زانستی سەردەمێكە.

پەند لە رووی رۆخسارەووە بریتی یە لە ووشە و زاراوەی كۆمەلە خەلكیك لەو خاكە ی تیدا دەژین گریڈراوہ، لە ئەنجامی رووداویکی سەرنج راکیش پەندیئێژ زۆر بلیمەتەنە دەبرینی ئی دەكات.

ناوەرۆکی پەند نیشانەدان ی سەردەمی رابردووی میللەتیكە، بە شیوازینی چروپەر بە ووردی بۆ مەبەستیکی دیاركرای سەر زاری كۆمەلە دارێژراوہ، لە رەنجەریکی نەخویندەوارەووە تا گەورەترین پلە ی كۆمەلە لە ناوەرۆکی دەگەن. یا خۆد پەند گۆتە و ناخاوتنیکی رژی كورت كراوی گشتیە، ژبان و بەسەرھاتی دیریئەكانمان دەھینیئەووە یاد.

گەورەپیای و دانایانی كوردیش بە زمانیکی رەوان و زگمائی و نیستاتیکیانە ئەنجامی رووداوەكانی خۆیان بۆ ئیمە باس كردووە تاكو فیری پەروەردەیهکی باش و رەوشتی بەرز و دەبرینی جوان و شیرینمان بكەن پەند لە ھەلەكانیان وەربگرین پیش ئەنجامدانی ھەركاریك باش بێر بكەینەووە تا بەرەو ئاقاری بی ئومیدی ھەنگاونەنن.

سەرھتای سەرھەلدانی پەند لە ئی ووردبوونەووی تاكە كەسیك سەری ھەلداوہ، لە نەبوونەووە ھاتووتە بوون و بە نیو رۆلەكانی ولات بلاوہووتەووە. پەند بۆیەكەم جار بەھوی رووداویكەووە گوتراوہ بە درێژی رۆژگار لە ئەدەبی میلیییەووە بوو بە ئەدەبی فۆلكلۆری، خاسیەتی پەند ئەوویە سەردەم لە دوای سەردەم رووداوەكانی لە یادناكریت، پەند ھەییە راستەوخۆ ئی تێدەگەیت ھەنیک جاریش لە دەبرین و واتا دا لە پەندی تر نزیك دەبیتەووە، لەبەر گشتیەكە ی زۆر واتا لە ھەمیئێژ دەگریت، رووداو ھەییە چەندین پەندی دراوتە پال، نافرەت و پیاییش ھەریەكەیان كۆمەلێك پەندی سەربەخۆیان ھەییە.

پەند لە كۆتایی سەدە ی بیستەم بەرەو دونیای نەمان ھەنگاوی نا لەبەرچەند ھۆكاریك وەك: لە ناو چوونی دیوہخان و شەوچەرە و گائتە و یاریەكانی رۆژگاری رابردوو و بلاوہوونەووی خویندەواری و سەرھەلدانی ئامیری نوێ و ئاسان لە بەكارھینانیاندا، چەسپاندنی دەسلاتی ئەدەبیاتی نووسراو كە جیگای ئەدەبی

مامکین کوردی

ئا: ئیمان قهدری

1. سه ری سپی یه مه لانیه، شاشک زهره جه جی یانیه، بهرگ که سه که سه یه نیه. (نیرگزه)
 2. وی لای پهرجان قی لای پهرجان ل نیشه کن موری مهرجان. (چاقه)
 3. دارا ل نایف دارا، هه می وهرزین بوهارا، ژ مه رادکته گوهاران. (گیهشکه)
 4. پهزی جهما بهردا جهما جهتا سپیدی کهت ژئی نهما. (ستیرن)
 5. سه ر ناگرینه و بن دارینه خارنا وی بهس گیایی شینه. (قه لینه)
 6. دنا خشیت دهف نینه، ل باژیران دگهریت پی نینه. (پینوسه)
 7. ژقییری جهتا بهری بهار، هه می لاوکیت دفن خار. (فلن)
 8. وهرمه وهرمه گارانکه هاته دهف مه، یی ژ هه میان بچووکتتر جهفت چهرمه. (پیشاز)
 9. د فریت په ر نینه، دروینیت پی نینه، یا سپی یه شه کر نینه. (به فره)
- ژیده ر زنجیرا بیژانینان - مامکین کوردی

دلۆپە خەمىك

ن: سەرھ

من كەشتى و
تۆ.. شەبۆلى دەرياي
من رىبوارىكم
لە ناو رەشەبای يابانى تو دا
بە ئارەزووى خۆت
بۆ ئەم لاو ئەو لا.. وەك پىلېن دەريا
دەمھىنى و دەم بەيت
چۆن و چەندت پى خۆشە
دوور، نزيك.. فرىم دەدەيت...
ھەى بى بەزەيى، بە شوئنتا نەدەھاتم
گەر بىم زانىبا وام لى دەكەيت...
عەشقى تو.. ھەورىكى پىر خەم بوو
كاتىك كە تۆم بىنى
منت لە شوئنه سەيرو سەھەرەكانى جىهان گەراند
يەكسەر دواى ئەمەش
دلۆپە خەمىكت بەسەر من دا باراند
بەسەر من دا بوو
گوڵە گولى بروسك و تۆفان و لافاو
منت لە ناودا خنكاند...

پینوسی من ..
 تودزانی ..؟
 تو ژیی لاپه ریڼ سپی ...
 ل دهف من کورتر لئ دکه ی
 گه نجینه یا خه مین من
 دهیلیه خالی
 بی دهستیری ئه ی پینوس ..
 نهینین من بو لاپه ران ناسکه را دکه ی
 ئه و ههستا من دان پی نه دای
 ته بهمی هیزا خو ناسکه را کر
 و لسه ر لاپه ران ب ویره گانه
 په رده ی لسه ر ههستین من یین فهشارتی راکر
 باش دزانم ..
 ئه ی لاپه را سپی
 تو ژ وه فادرایا خو
 دبیه پارزینک بو خه مین من
 و ئه ز ژ ی
 کوشا ته ژ خه مین خو دادگرم
 لئ چ بکه م ..؟!
 ل قان شف ره شان
 تو بو من دبیه په رزان
 ترسی کیتی دکه ی
 تو و پینوس ..
 ل دلته نگین من
 دبنه خودان
 گه ر هوین نه بان
 بو دهردی من چاره نه بوون
 له و من ژ وه
 هیقیه و
 داخازه
 دهستان ژ من قه د بهرنه دهن .

نهینین ناسکه را

ن: رويا مایي

1. I wanted to drink
Some secrets of your face
But I don't know
In which corner of the universe
I've lost my mine?
So I decided to resign your name
as its...mystery.

2. it's time for death
I satisfied with everything...
I wonder if this universe
Can hold me anymore!

3. Respect me
I founded the elixir
If anyone want to live fore ever
He should live
Till he arrive tomorrow.

4. Yesterday
I compared all great oceans' colors
With a face of a yellowwood
I founded all the humanity
Just because there was nothing
Called human...
Nothing remained between my hands
just safest on the fallen leaves

5. However I wait tomorrows
My today become yesterdays
And tomorrow
Goes far...and far from me

6. His pity heart was not suffice
To carry grief anymore
Upon all grace
Of her atrocity, barbarism and cruelty...
He greet the life for the last time
And since that time
His eyes never saw any horrid thing.

Untitled

Niwar A. Haji

Basic Education English Department

Second year

when I was a child there was something in my heart that makes me forget the sadness and smile. It was the cause of my joy and happiness. I turn to it whenever I occur in a problem or get sorrowful, it helps me to find solutions to my problems and makes the problems the Reason to me to stay and confront the life. I was very happy because it was the only thing that bring tranquility to my spirit it was the most precious thing that I had ever had possessed, after a period I did not talk to it anymore, and I neglect it, and I see that there is no need for its presence with me, and gradually it became a part of the past and I don't want to remember or talk to it any more. After a long time my life has change and there were many things change around me. I had a lot of problems and difficulties that make me wish the death because of them. in that time I hardly needed someone to hold my hand and help me to get out of that bad life and bring me to the real life, but there was no one to do that for me. After that I start search and look for that thing, but it was without use because I did not find what I was search for... In fact, I did not know what I was looking for. One day I was walking in a garden near my house there I saw a little girl sitting alone ,and she was laughing ,so I went to her, and I told her why are you laughing sweet girl? Then she looked at me and said.... Look at that butterfly there it colors are funny, and when I looked at the butterfly I start to laughed and I said, you are right they are funny, and I walk on my way with a smile because I found what I was looking for, yes I Found what was missing my spirit.... it was the spirit of child hood. The Source of happiness in my life.

The spirit of happiness

By: Parzhin M. Ahmed

چاقہ ریپوونا دووماھیگا

لیہات نہیلی

نہگہر چاقیت من ژ باراندنا روندکین سویر ب
 راوستن
 یان ژئی ہستین من د دادگہہکا بی سہروبن دا
 بی تاوان ب دہرکہقن
 یان مویین پرچا من ژ سپی بوونی
 نازاد بین
 نہری ما نہ گونہہہ
 نہف ریکا نہز لی چوویم و من ہمی ژیان لی
 ژ دستدای
 ب دہرکہقیت خون
 یان ژئی شوینا بارانین ہیشیا ژ نوکہ یشہ
 گژلوکین خاتر خاستنی ل من ب بارن
 یان ژئی شینا پیشقہ چونئی
 بو پاشقہییت من بریقہ بچن
 نہزیی د ناف خودا دین بوویم
 یی پوسیدہ و تہنگہزار بوویم
 دگل خامی خود یی بی چسارہت و بی زمان بوویم
 و ستیرا من ل سہر تہختی قہدہرا من و
 ل پشت عہورا خود یا پال دای
 لہوما من ژئی نہا ج نہمایہ
 ب تنی پہنچہرا ژوورا خود لاو بگرم و
 ل سہر تہختی خود یی تژی خہم خود دریکہم و
 بو خہوہکا بی رابوون تیر و تیر بنقم۔

شہف جارہکا دی خاترا خود ژ من
 دخازیت
 روژ یا خود نامادہ دکہت بو ہلاتنی
 لی ہیش نہز ل ہیشیا ستیرہکا گہش
 دہنگی گریا زاروکان یا ب سہر باژیری من
 دکہقیت
 خوہسارہکا تہنک یا خود ب سیشاندنی مالا من
 شہدگریت
 سرئی نازادیا گرنژینی کرہ بہستی
 لی کس گہرماتیہکی بو نائینیت و
 من ہای ژ ج نینہ
 نہز یی ل ہیشیا ستیرہکا گہش
 بہفر یا دبیتہ پہرمیچک و یا ب سہر سہری
 پیرہمیژین بی ہیژ د باریت
 ہر کس یی بو خود ل کوژیہکی روناہیہکا بی
 تاوان
 دگہریت
 چر چرا دہرگہہی ژوورا من ژئی گوہیت من برن
 ہندی یا بلند دبیت
 لی من پویتہ ب ج نہدایہ
 چونکی نہزیی ل ہیشیا ستیرہکی...نہقہ سالہکہ
 یا خود ل پشت عہورین رگہز پہرستی شہشارتی
 نزا کہنگی دی بو من دہرکہقیت و گہشبیت؟
 نہری ما گونہہہ؟

27-11-2011

فهرههنگ و زاراف

کوردي	نينگليزي	زاراف
دهق (تيگست)	Text	تيگست
جوانكاريا دهقي (نيستاتيكا تيكستي)	Aesthetics of Text	نيستا تيكا نوف تيكست
رؤخسار (شيوه)	Form	فورم
مهعنهوي	Logist	لوجستي
باوهرناما زانستي	Board	بورد
نووخازيه ت ب شيوهكي گشتي	Modernity	مؤدرنييتي
به لگه	Argument	نارگومينت
خيتزانك زاني	Astrology	ناستروئوژي
ناينده خوازي	Futurisme	فوتوريزم
تهكنيكا هونهري	Technical	تهكنيكال

فهرههنگوگا سووراني بههدينی

كردمانجيانا شهراست (سووراني)	(كردمانجيا سهري) باديني	ژماره
دابزه زين	هاتنه خوار	۱
به رهو سه رهوه	سه رنه قراز (ژبهه ل)	۲
به رهو خوارئ	نشيف (ژوردا)	۳
بوركان	قوئكان	۴
ميژوو	ديروك	۵
وون بوون	به رزه بوون	۶
خواردنه وه	قه خارن	۷
خواردن	خارن	۸
پاپشت (پشتيواني)	پشته فاني	۹
نيشته جي	خوجه (ناكنجي)	۱۰

قان پورتوكانه بخوينه

رۆمانی مریه‌ما (کچه ژنه‌ک ژ زه‌مانه‌ک دی)، ل نقیسینی سه‌بری سلیقانه‌ی یه، چاپا نیکی ل سالا (۲۰۰۷) بلافا بوویه، ل چاپخانا هاوار ل دهوک هاتیه چاپکرن، ل (۱۳۶) لاپه‌ران پیک دهیت. نه‌ف رۆمانه به‌حس ژ نیش ونازارین نافرته‌کا باژیری دهوکی دکه‌ت، کو نقیسه‌ری بزاف یا کری شه‌گیرانا بویه‌ران ب شیوه‌کی پر ژ خه‌یالی ل سهر زاری مریه‌مای وهک خه‌یال د ناف خه‌یالی دا نافا بکه‌ت، نه‌ف رۆمانه دووره‌یلی ده‌قهری ل سهر ناستی (ژن، هه‌ژاری، ده‌وله‌مه‌ندی، گه‌نده‌لی، تالان، دو‌دلی، بی نه‌ختوباری) به‌رجسته دکه‌ت.

- سه‌بری سلیقانه‌ی شیوازه‌کی نوو بی نقیسینی بی بکار نییای نه‌ف شیوازه وی جودا دکه‌ت دگهل رۆمانقیسین ده‌قهری، نه‌ف چه‌نده ژی ویره‌کیا نقیسه‌ری دیار دکه‌ت کو هزرین جودا جودا بکار نییاینه.

- ژبه‌ر وی گرنکیا نافه‌رۆکا نه‌ف رۆمانه ب خو دگریت هاتیه وه‌رگیران بو زمانین ئینگلیزی و عه‌ره‌بی، زیده‌باری پیتین عه‌ره‌بی و پیتین لاتینی ژی هاتیه چاپکرن. ه‌فه رسته ژی نمونه‌که ژ فی رۆمانی ((شه‌ف و گریان من وه‌ستین، لی نه‌ز وان ناوه‌ستینم)) بپا‌۴۹.

مریه‌ما

کچه ژنه‌ک ژ زه‌مانه‌ک دی -

رۆمان

سه‌بری سلیقانی

صلاح‌غازی

216

ده‌می پشدانک دپه‌قن

کن چیرۆک

ده‌می پشدانک دپه‌قن، کن چیرۆک، ل نقیسینی صالح‌غازی یه، چاپا نیکی ل سالا (۲۰۱۰) بلافا بوویه، ل چاپخانا هاوار ل دهوک هاتیه چاپکرن، ل (۱۲۰) لاپه‌ران پیک دهیت. نه‌ف پورتوکانه‌ده‌بی پیک دهیت ژ ۲۵ چیرۆکین زور کورت کو دییاقی تیور و ره‌حنا نه‌ده‌بی دا زاراقی «کن چیرۆک» بو هاتیه دانان. چیرۆک نقیسی یا هه‌ول دای چیرۆکین خو ب شیوه‌کی نیستاتیکانه و زمانه‌کی چر و پری واتا بنقیسیت، کو نافه‌رۆکا وان گریدای بابه‌تین (جفاکی، سیاسی، ره‌وشه‌نبیری... هتد) تیدا به‌حس کرینه.

- نه‌ف جورئ نه‌ده‌بی ل ده‌قهری پتر وهک چاقلیکرن هاتیه ژیان و دکه‌قیته ژیر گفاشتنن دیرۆکی؛ چونکه ل ده‌ف مه‌کن چیرۆک ژ کورت بری په‌یدا بوویه و بین ریکخوشکرنا واری تیورین فی فورم نه‌ده‌بی.

